

Nr 126.

Av herrar **Jonsson** i Strömsund och **Severin** i Gävle, *angående viss ändring i bestämmelserna om utbildningsbidrag till partiellt arbetsföra.*

Alltsedan strävandena att systematisera samhällets åtgärder att återföra skadade och långvarigt sjuka till ett produktivt liv utformades under 1940-talet, har omskolnings- och yrkesutbildningsverksamheten av partiellt arbetsföra spelat en betydande roll i dessa strävanden. Genom omskolningarna har åtskilliga människor från att vara rena understödstagare åter bringats att bli produktiva. Enbart för år 1952 redovisar arbetsmarknadsstyrelsens statistik att 1 441 partiellt arbetsföra erhöi yrkesutbildning.

I regel erhåller dessa yrkesutbildade goda platser och intar samma ställning på arbetsmarknaden som normalarbetskraften. Att de partiellt arbetsföra inordnas i arbetslivet innebär självfallet en vinst för samhället, alldeles bortsett från den vinst i rent mänskligt avseende som arbetsvårdsverksamheten medför och som i och för sig motiverar denna verksamhet.

Arbetsmarknadsstyrelsens utbildningsbidrag utgår för närvarande med följande högstbelopp i medeldyrort:

Utbildningsbidrag, utbildningen avser familjeförsörjare och försiggår i hemorten	kr. 285: —
Försiggår utbildningen på annan ort än hemorten utgår utbildningsbidraget med 360 kr. i medeldyrort och 385 kr. i högsta dyrort. Ensamstående erhåller det högre beloppet oavsett var utbildningen försiggår. Bor ensamstående hos sina föräldrar, reduceras dock beloppet till 285 kr.	
Till utbildningsbidraget kommer hustrutillägg med	» 112: 50
samt barnbidrag med	» 45: —

Till dessa fixerade belopp kommer att den faktiska hyran erhålles om den bedömes som skälig. Utbildningen är kostnadsfri för den omskolade, och resekostnader kan också betalas. Under förutsättning att familjeställningen i ett omskolningsfall är man, hustru och 2 barn och hyran är 100 kr. per månad skulle följande bidrag utgå per månad räknat:

Utbildningsbidrag	kr. 285: —
Hustrutillägg	» 112: 50
Barntillägg	» 90: —
Bostadsbidrag	» 100: —

Summa kronor 587: 50

Med ifrågavarande familjeställning framstår det som klart, att bidraget endast täcker en ren minimistandard och knappt det. Arbetsmarknadsstyrelsen har ju också begärt en uppräknig av bidragen, en begäran som innevarande riksdag får ta ställning till.

Från 1 juli 1953 gäller, att kommun skall delta i hela kostnaden för en omskolning. Undantagna från kommunandel är endast smärre kostnader, resor o. d. som är svåra att fixera till kostnadsomfånget.

Att utbildningsbidragen endast täcker en minimistandard framgår vid en jämförelse med andra samhällseliga bidragsformer av socialvårdskaraktär. Ett stickprov, gjort i en medelstor stad i mellandyrt, gav vid handen att rent fattigvårdsunderstöd, vid samma familjeställning, som åberopats i det föregående, skulle ha utgått med följande belopp:

För man och hustru tillsammans	kr. 215
Per barn 50 kr., d. v. s. tillsammans	» 100
Hyresbidrag	» 100
Kostförbättring vid exempelvis tbc-sjukdom	» 30
	<hr/>
	Summa kronor 455

Till detta får läggas bidrag till kläder, bostadsutrustning o. d., som kan erhållas om behov föreligger. Bidragsbeloppen varierar så starkt efter behovet, att någon summa icke kan fixeras.

Om fattigvårdsunderstöd utgått efter ersättningstaxan kommunerna emellan, skulle under de angivna förutsättningarna 390 kr. utgått plus icke fixerbara engångsbelopp för kläder etc.

Vid samma familjeställning skulle en invalidpension med hustrutillägg och barnbidrag ge per år:

Invalidpension med hustrutillägg	kr. 2 450
Särskilt barnbidrag, per barn 600 kr.	» 1 200
Bostadsbidrag	» 1 200
	<hr/>
	Summa kronor 4 850

Förutsatt är då att det kommunala bostadsbidraget icke är maximerat till belopp under 1 200 kr. per år. Månadsbeloppet vid invalidpension blir då 404 kr.

Kontantunderstöd vid arbetslöshet utgår med ett månadsbelopp av 388 kr. 50 öre i ortsgupp 3.

I beskattningshänseende är invalidpension och arbetslöshetsunderstöd samt utbildningsbidraget i princip skattepliktig inkomst. Fattigvårdsunderstöd är däremot icke skattepliktig inkomst. Gällande inkomst av pension har dock särskilda åtgärder vidtagits för att inkomst enbart av pension icke skall belastas med inkomstskatt. Vid arbetslöshetsunderstöd dras icke källskatt vid understödsutbetalningen, och utbetalningsorganet behöver icke

befatta sig med uppbördsarbetet. För utbildningsbidraget dras emellertid källskatt före utbetalandet, och det är arbetsvårdsorganen som har att ombesörja skatteuppbörden.

Förhållandet att kommun skall delta i omskolningskostnaden för partiellt arbetsför och att omskolningsbidragen är att räkna som skattepliktig inkomst åstadkommer emellertid i många fall en egendomlig situation. I de flesta kommuner bestrides nämligen kommunandelen av fattigvårdsmedel, och inte så sällan inträffar, att kommun lägger återbetalningsskyldighet på de utgivna medlen. Medan all annan fattigvård är icke skattepliktig inkomst, kommer fattigvårdsmedlen till omskolningar att bli skattepliktiga. Sannolikt kan t. o. m. inträffa, att återbetalning sker för medel som erlagts i skatt. Även om sådana fall blir utomordentligt sällsynta och instrument finns för att rätta till sådana enskilda fall, förefaller själva möjligheten till orättvisor, som här föreligger, så orimlig, att en rättelse bör ske och en övergång till ett annat administrativt förfarande prövas.

Att lokal taxeringsnämnd har möjlighet att åvägabringa skattebefrielse i utbildningsfall motsäger inte ett önskemål om enklare administrativt förfaringsätt. Denna lokala möjlighet skärper det irrationella i förhållandet att utbildningsbidragen beskattas. Den åstadkommer, att utbildningsfall får skiftande ekonomiska förutsättningar för sin utbildning från kommun till kommun.

Skatteuppbördsmetoden vid utbildningsbidrag för utan tvekan med sig en mängd merarbete för arbetsvårdens tjänstemän. Redan de arbetsvårdande uppgifter dessa tjänstemän har är för många i förhållande till de personella resurser arbetsvården har. Om arbetsvården befriades från skyldigheten att fungera också i skatteuppbördsavseende, skulle arbetskraft frigöras för arbetsvårdens egentliga arbetsuppgifter.

Om alla bidragsformer kan sägas, att de avser att trygga en minimistandard. Samma gäller utbildningsbidraget. I den mån utbildningsbidraget uppgår till belopp, som överstiger gränsen för beskattningsfri inkomst, så avser det dock att täcka en sådan situation, att ett högre levnadsstandardminimum måste anses motiverat och bidraget göras skattefritt. Bidraget avser ju att häva en av sjukdom eller skada uppkommen medellöshetsituation. Människor i en sådan situation brukar i regel ha stora ackumulerade behov och befinner sig ofta i ett sådant hälsotillstånd, att en för låg standard kan verka nedbrytande. Den radikala lösningen vore alltså att göra utbildningsbidraget skattefritt.

Om detta icke låter sig göra av principiella skäl, kanske man ändå kunde anlägga samma betraktelsesätt på bidraget som man gjort på ersättning från sjukförsäkring i den obligatoriska sjukförsäkringen, som avses träda i kraft den 1 januari 1955. Där utgår ju ersättningen i de olika klasserna med belopp beräknade som om skatt redan vore dragen. Sjukasseersättningar kommer därigenom att få karaktären av att vara skattefria in-

komst. Även om utbildningsbidragen genom ett sådant betraktelsesätt kom att framstå som lägre, skulle man dock vinna mycken administrativ för-
enkling och större enhetlighet i de ekonomiska villkoren för utbildnings-
fallen.

Med hänvisning till ovanstående hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära, att
de i motionen framförda synpunkterna beaktas och att
Kungl. Maj:t vidtager åtgärder för att de så snabbt som
möjligt skall förverkligas.

Stockholm i januari 1954.

Sigfrid Jonsson,
Strömsund.

Erik Severin,
Gävle.